

YETKİSİZ TEMSİLDE CULPA IN CONTRAHENDO SORUMLULUĞU

(Culpa in Contrahendo Liability of Unauthorized Representation)

Prof. Dr. Mustafa TİFTİK*
Araş. Gör. Elif ŞEN**

ÖZET

Temsil, bir kimsenin hukuki işlemlerinin kapsamını ve sayısını artıran bir kurumdur. Temsil sayesinde kişi, aynı anda birden fazla işlem yapabilmektedir. Günümüz teknolojisi ve ticari hayatın bir gereği olarak masraf ve zamandan tasarruf, kimliğini gizli tutmak ve yapılacak sözleşmenin uzmanlık gerektirmesi gibi ihtiyaçlardan dolayı temsil kurumuna başvurulmaktadır. Bunun sonucu olarak da yetkisiz temsil durumu sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Makale konusunu, yetkisiz temsilde culpa in contrahendo sorumluluğu oluşturmaktadır.

Culpa in contrahendo sorumluluğu, sözleşme görüşmelerindeki kusurlu davranışlardan doğan sorumluluktur. Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu da bir çeşit culpa in contrahendo sorumluluğudur.

Yetkisiz temsil, temsil yetkisi olmaksızın başkası ad ve hesabına işlem yapılmasını ifade eder. Yetkisiz temsilci, bir hukuki işlem yaptığında, temsil olunan o işleme onay verene kadar, sadece üçüncü kişi o işlem ile bağlıdır; temsil olunan uygun sürede onay vermezse üçüncü kişi de işlem ile bağlı olmaktan kurtulur. Temsil olunanın yetkisiz temsil ile yapılan hukuki işleme onay vermediği hallerde, yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo sorumluluğuna gidilecektir. Temsil olunan onay vermesi durumunda ise, yetkisiz temsil ile yapılan sözleşme geçerli hale gelecektir, ancak şartları varsa yine de yetkisiz temsilcinin sorumluluğu söz konusu olabilecektir. Bununla birlikte, böyle bir durumda yetkisiz temsilci sadece gecikmeden doğan zararı karşılamakla yükümlü olacaktır. Kısaca bahsedilen bu sorumluluğun esasları çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmada kısaca temsil ve yetkisiz temsil kavramları, yetkisiz temsilin benzer

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Bilim Uzmanı Araştırma Görevlisi

kavramlarla karşılaştırılması, yetkisiz temsilin görülme biçimleri, yetkisiz temsilcinin sorumluluk şartları ele alındıktan sonra, çalışmanın esas konusunu teşkil eden yetkisiz temsilden doğan culpa in contrahendo sorumluluğu, yetkisiz temsilin hüküm ve sonuçları başlığı altında ayrıntılı olarak incelenmektedir.

Anahtar kelimeler: Temsil, yetkisiz temsil, culpa in contrahendo, sorumluluk, müspet zarar, menfi zarar

Abstract

Representation increases the scope and number of a person's legal action. With the help of representation; a person can do different things simultaneously. People may seek representation due to some requirements of today's technology and commercial life such as saving time and costs, keeping the person's identity secret and when an legal practice requires special skills and expertise. As a result of this; unauthorized representation is commonly practiced.

This article is about the culpa in contrahendo liability with respect to unauthorized representation.

Culpa in contrahendo liability is the liability arises from the fault in conclusion of a contract. Unauthorized representative's liability is a kind of Culpa in contrahendo liability.

Unauthorized representation is acting on behalf of someone else without having the actual authority, right to do so. When an unauthorized representative takes a legal action; until the person represented approves the action; only the 3rd person is liable. If the person represented did not approve the action in the proper time frame; 3rd person's liability is also lost. In case a represented client does not approve the legal action, unauthorized representative's culpa in contrahendo liability will be applicable. When represented person approves the legal action, contract done with unauthorized representation becomes valid. However if there are conditions of contract; unauthorized representative could still be liable. In such a case; unauthorized representative must only compensate the cost resulted from the delay. Subject of our study is the principles of this liability as shortly addressed here.

In this study; representation, unauthorized representation, comparison of unauthorized representation with similar concepts, ways of unauthorized representation, unauthorized representative's liability conditions are discussed briefly, then as the main subject of this study; culpa in contrahendo liability arises from unauthorized representation is analyzed in detail under the main title of provisions and consequences of unauthorized representation.

Keywords: Representation, unauthorized, culpaincontrahendo, liability, negative damage

TEMSİL, YETKİSİZ TEMSİL KAVRAMI, BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI, GÖRÜLME BİÇİMLERİ

I. Genel Olarak Temsil

Temsil, bir başkası ad ve hesabına veya sadece hesabına işlem yapma yetkisine denir. Temsilcinin sahip olduğu yetkiye dayanarak yaptığı işlemlerin hüküm ve sonuçları, kural olarak temsil olunanın hukuk alanında doğar¹. Temsil ilişkisi, TBK. m. 40-48 arasında düzenlenmiştir. TBK. m. 40-45, yetkili temsile, m. 46-47 ise yetkisiz temsile ayrılmıştır. TBK. m. 48'de de ortaklık temsilcileri ile ticari vekillerin yetkilerine ilişkin hükümler saklı tutulmuştur.

Temsil ilişkisinde en önemli ayırım olarak doğrudan temsil-dolaylı temsil kavramları karşımıza çıkmaktadır. Doğrudan temsil, bir kişinin temsil yetkisine dayanarak, başka bir kişinin ad ve hesabına işlem yapmasıdır. Doğrudan temsilde yapılan hukuki işlemin hüküm ve sonuçları, doğrudan, başka bir işleme gerek olmaksızın temsil olunanın hukuk alanında doğar. Temsil kurumunun en çok rastlanılan çeşididir².

Dolaylı temsilde ise, dolaylı temsilcinin dolaylı temsil yetkisine sahip olması, kendi adına fakat başkası (dolaylı temsil olunan) hesabına hareket etmesi gerekir³. Bu temsil sonunda hukuki işlemde doğan haklar ve borçlar, önce temsilcinin hukuk alanında doğar; ancak daha sonra ikinci bir işlemle bu haklar ve borçlar, temsilci tarafından temsil olunana devredilir. Nitekim, dolaylı temsili düzenleyen TBK. m. 40/III' e göre, böyle durumlarda alacağın devri veya borcun üstlenilmesine ilişkin kullarlar uyarınca işlem yapılması gerekir⁴. Temsil edilen de bu ilişkiden doğan alacakları ve borçları üstlenmek zorundadır⁵.

¹ Temsil konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. EREN, Fikret, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 18. Bası, İstanbul, 2015, s. 424.; GAUCH, Peter/SCHLUEP, Walter R., **Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Band I, 7. Auflage**, Zürich, 1998, N.1306; KILIÇOĞLU, M. Ahmet, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yeni Borçlar Kanunu' na Göre Hazırlanmış Genişletilmiş 16. Bası, Ankara, 2012, s. 223-247; OĞUZMAN, M. Kemal/Öz M. Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I**, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, İstanbul, 2014, s. 217-254; SUNGURBEY, Ayfer, **Yetkisiz Temsil Özellikle Culpa In Contrahendo ve Olumsuz Zarar**, İstanbul, 1988, s. 9.

² TEKİNAY, Selahattin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/ ALTOP, Atilla, **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Altıncı Bası, İstanbul, 1988, s. 220; Eren, s. 427; KILIÇOĞLU, s. 226; Doğrudan temsil konusunda detaylı bilgi için bkz. İNCEOĞLU, Murat, **Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil**, İstanbul, 2009, s. 46-96.

³ Dolaylı Temsille ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. YAVUZ, Cevdet, **Türk-İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil**, İstanbul, 1983, s. 57 vd..

⁴ Bkz. EREN, s. 430; YAVUZ, s. 57 vd; GAUCH/SCHLUEP, I, N. 1427; SUNGURBEY, s. 9; ANTALYA, O. Gökhan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. I, İstanbul, 2012, s. 366.

⁵ TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 221.

Dolaylı temsilde temsilci, işlemi başkası hesabına yapmış olmalıdır; temsilcide böyle bir niyet yoksa, dolaylı temsilden söz edilemez. Aynı zamanda dolaylı temsilde temsilci fiil ehliyetine de sahip olmalıdır; zira burada yapılan işlemin sonuçları, temsilcinin hukuk alanında doğmaktadır⁶. Türk Borçlar hukukunda dolaylı temsil uygulamasına çok rastlanmaz⁷. Esasen Borçlar Hukuku anlamında temsil denildiği zaman, bundan ilke olarak doğrudan temsil anlaşılmaktadır. Nitekim Türk Borçlar Kanunu'nda da doğrudan temsile ilişkin hükümler esas alınarak düzenleme yapılmıştır⁸.

Sözleşmelerde temsil iç temsil ve dış temsil yetkisi olarak incelenebilir. İç temsil ilişkisi, tek taraflı varması gerekli bir irade beyanı ile temsil olunan tarafından temsilciye temsil yetkisinin verilmesi sonucu temsil olunan ile temsilci arasında meydana gelen bir hukuki ilişkiyi ifade eder. İç temsil yetkisinden doğan yetkiye de iç temsil yetkisi denilir. Buna karşılık, temsil yetkisinin, temsil olunan tarafından sözleşme yapılacak olan üçüncü kişiye bildirilmesine, dış temsil yetkisi denir⁹.

Temsil yetkisinin verilmesi kural olarak hiçbir şekilde bağlı değildir. Yetki sözlü olarak, yazılı olarak ya da resmi şekilde verilebilir. Temsil yoluyla yapılması düşünülen işlem bir geçerlilik şekline bağlı olsa dahi, kanunda belirtilmiş istisnalar dışında¹⁰, bu işlemin yapılması için temsilciye verilecek temsil yetkisinin resmi şekilde bağlı olması şart değildir. Bununla birlikte, uygulamada ispat kolaylığı ve güven sağlamak için, temsilciye temsil belgesi veya yetki belgesi denilen yazılı bir belge verilmesi tavsiye edilir. Temsil belgesinin verilmişse bunun kapsamı taraf iradeleri dikkate alınarak güven ilkesine göre belirlenir¹¹.

II. Yetkisiz Temsil Kavramı

Temsil yetkisi olmaksızın hukuki işlem yapılması halinde yetkisiz temsil söz konusu olacaktır. Yetkisiz temsil sadece temsil yetkisi verilmediği durumlarda değil, temsil yetkisinin sınırlarının aşıldığı ve temsil yetkisinin sona ermiş ya da geri alınmış olmasına rağmen yetki devam ediyormuş gibi hareket edilmesi durumlarında da

⁶ EREN, s.430; YAVUZ, s. 57; GAUCH/SCHLUER, I, N. 1427.

⁷ Dolaylı temsil, Türk Borçlar Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu'nda dağınık hükümler halinde düzenlenmiştir. Mesela, TBK. m. 532 vd. maddelerinde hükme bağlanan komisyon sözleşmesi ile TTK. m. 917-930' da düzenlenen taşıma işleri komisyonculuğunda dolaylı temsil söz konusudur.

⁸ Bkz. EREN, s.430; KILIÇOĞLU, s. 226.

⁹ EREN, s. 435-436; ANTALYA, s. 376.

¹⁰ Kanununda açıkça belirtilen durumlarda temsil yetkisi özel şekil şartına uyularak verilmelidir. Örneğin, Noterlik Kanunu m. 84'e göre, taşınmaz satımına ilişkin temsil yetkisinin resmi şekilde verilmesi gerekir (EREN, s. 437).

¹¹ TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 234 vd..

ortaya çıkar. Ayrıca verilen temsil yetkisinin geçersiz olması durumunda da yetkisiz temsil söz konusu olacaktır¹². Temsil yetkisi olmadığı halde başkası adına işlem yapan kişiye yetkisiz temsilci denir

Şu halde yetkisiz temsil, bir kimsenin temsil yetkisi olmaksızın, başka bir kişi adına üçüncü bir kişiyle hukuki işlem yapmasıdır. Yetkisiz temsil sadece doğrudan temsil söz konusu olduğunda ortaya çıkar; dolaylı temsilde kurumun niteliği gereği yetkisiz temsilden söz edilemez¹³.

Yetkisiz temsilin ortaya çıkması için ilk şart, temsilcinin temsil yetkisine sahip olmamasıdır. Daha sonra yetkisiz temsilci üçüncü bir kişi ile hukuki işlem yapmalıdır ve bu hukuki işlem temsil olunan adına yapılmalıdır.

Yetkisiz temsilin tarafları, temsil yetkisi olmadığı halde varmış gibi davranan -görünürdeki- temsilci ile temsil yetkisi vermediği halde adına hukuki işlem kurlan-sözde-temsil olunandır (iç temsil). Bu ilişki bir vekâlet ya da hizmet sözleşmesi olabileceği gibi çoğu zaman karşılaşılan vekâletsiz iş görme de olabilir. Temsil olunan, yetkisiz temsilcinin sorumluluğuna aralarındaki ilişkiye dayanarak başvuracaktır. Aralarında herhangi bir ilişki yoksa, yetkisiz temsilcinin haksız fiil sorumluluğuna başvurulabilir.

Yetkisiz temsilci ile işlem yaptığı üçüncü kişi arasındaki ilişki de dış temsildir¹⁴.

Yetkisiz temsil, iradi temsilde olabileceği gibi kanuni temsilde, tüzel kişilerin temsilinde, vasiyeti tenfiz memurunun, iflas idare memurunun, alt temsilcinin işlemlerinde de ortaya çıkabilir¹⁵.

III. Yetkisiz Temsilin Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

A. Yetkisiz Haberci (Ulak)

Haberci bir başkasının iradesini, hiçbir değişiklik yapmadan muhatabına ulaştırarak kişiye denir. Haberci kendi iradesini kullanmaz. İrade beyanını karşı tarafa sadece iletir. Bu nedenle ayırt etme gücü dahi bulunması gerekmez. Ancak yaptığı işi anlayabilecek düzeyde akla sahip olmalıdır¹⁶.

¹² Bkz. AKYOL, Şener, **Türk Medeni Hukukunda Temsil**, İstanbul, 2009, s. 449; KOCAYUSUF-PAŞAOĞLU, Necip/HATEMİ, Hüseyin/SEROZAN, Rona/ARPACI, Abdülkadir, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler I. Cilt**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler I. Cilt, 2010 Tarihli 5. Bası' dan 6. Tıpkı Baskı, İstanbul, 2014, s. 720; SUNGURBEY, s. 9; ayrıca bkz. VON TUHR, Andreas/PETER, Hans, **Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts, Bd. I, 3. A.**, Zürich, 1979, s. 399-400; GAUCH/SCHLUEPI, N.1373; ANTALYA , s. 400.

¹³ AKYOL, s. 449; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 264.

¹⁴ KIRCA, İsmail, Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller, **AÜHFĐ.**, 1995, C. 44, S.1-4, s. 447; ayrıca bkz. EREN, s. 453.

¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. AKYOL, s. 60-462.

¹⁶ KILIÇOĞLU, s. 225; AKYOL, s. 458.

Temsilci ise, temsil olunan adına ve hesabına kendi iradesini açıklayan kişidir. Temsilcinin ayırt etme gücü bulunmalıdır.

Yetkisiz temsilde temsilcinin yaptığı hukuki işlemler, kurulmuş olmakla birlikte temsil olunanın hukuk alanında hüküm ve sonuçlarını doğurmaz. Ancak, temsil olunan böyle bir sözleşmeyi onayabilir; yani yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuki işlem, temsil olunanın onayı ile geçerli hale gelebilir. Onama verilinceye kadar sözleşmede “askıda hükümsüzlük” söz konusu olur¹⁷. Yetkisiz habercinin işlemi ise herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz. Yetkisiz habercinin işlemine onay verilip verilemeyeceği konusunda ise tartışmalar söz konusudur¹⁸.

B. Vekâletsiz İş Görme

Vekâlet bir sözleşmedir; iki kişinin karşılıklı irade beyanlarının uyuşması ile ortaya çıkar. Vekil, vekâlet sözleşmesi uyarınca başkası adına ve hesabına işlem yapar. Temsil, temsil olunanın tek taraflı irade açıklaması ile verilen bir yetkidir. Ancak temsilin de bir sözleşme ile kurulması mümkündür. Buradan şu sonucu çıkarabiliriz: hukuki işlem yapma yetkisi veren her vekâlet bir temsil yetkisine dayanırken, her temsil yetkisinin bir vekâlet sözleşmesine dayanması gerekmez¹⁹.

Vekâletsiz iş görme ise, taraflar arasında vekâlet sözleşmesi olmadığı halde iş görülmesidir. Vekâletsiz iş görmede vekâlet eksikken, yetkisiz temsilde de temsil yetkisi eksiktir²⁰.

Vekâletsiz iş görme, hukuki işlem kurmak dâhil her türlü maddi iş görmeyi kapsarken, yetkisiz temsilci yalnızca hukuki işlem yapmaktadır²¹.

Vekâletsiz iş görmede iş görene vekâlet sözleşmesi ile bir yetki verilmemiştir. Yetkisiz temsilde ise, hiç yetki verilmemesi ya da bir yetki verilmiş ve bunun geçersiz olması ya da sınırlarının aşılması söz konusu olabilir²².

Vekâletsiz iş görmede iki taraf bulunmaktadır: iş gören ile iş görülen. Yetkisiz temsilde ise mutlaka üç kişinin bulunması gerekir, bunlar hukuki işlemin tarafları ve yetkisiz temsilcidir²³.

Yetkisiz temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişki vekâletsiz iş görme ise, vekâletsiz iş görmeye onay verilmesi ile yetkisiz temsille yapılan işleme onay verilmesi birbirlerinden bağımsız işlemlerdir²⁴.

¹⁷ SUNGURBEY, s. 44, 48-49; EREN, s. 454.

¹⁸ AKYOL, s. 458-459. Ayrıntılı bilgi için bkz. İNCEOĞLU, s. 14-18.

¹⁹ Bkz. EREN, s.439-440; KILIÇOĞLU, s. 225.

²⁰ SUNGURBEY, s. 29.

²¹ SUNGURBEY, s. 26.

²² AKYOL, s. 460.

²³ BERKİ, Şakir, Türk Borçlar Hukukunda Temsil, **BTHAE.**, C. VIII., S. I, Haziran, 1975, s. 16.

²⁴ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. KIRCA, İsmail, s. 447-450.

IV. Yetkisiz Temsilin Görülme Biçimleri

A. Temsil yetkisinin hiç verilmemiş olması

Temsilciye hiç bir zaman temsil yetkisi verilmemişse, yetkisiz temsil söz konusu olacaktır. Temsil yetkisinin geçersizliği²⁵ sonradan anlaşılıp iptal yoluna gidilmesi durumunda da işlem baştan itibaren geçersiz olacağından, yine temsil yetkisinin hiç verilmemesi söz konusu olacaktır²⁶. Temsilciye yetki verilmemesi durumu uygulamada genelde vekâletsiz iş görme olarak ve temsilcinin kendini yetkili sanması şeklinde karşımıza çıkar²⁷.

B. Temsil yetkisinin sınırlarının aşılması

Temsilcinin kendisine verilen yetkinin sınırlarını aşarak işlem yapması halinde de, yine yetkisiz temsil söz konusu olur. Burada temsil yetkisini aşan kısım askıda geçersiz olacaktır; yetki sınırları içinde kalan kısım ise geçerliliğini korur. Bununla birlikte, hukuki işlemin bir kısmının geçersiz olması durumunda hukuki işlemin tamamı anlam ifade etmeyecekse ya da hukuki işlem kısımlara ayrılmıyorsa, TBK. m. 27/II hükmüne göre hukuki işlemin tamamını geçersiz saymak yerinde olur²⁸.

C. Temsil yetkisinin sona ermesi veya geri alınması

Temsil yetkisinin sona erdiğini (TBK. m. 43) temsilcinin bildiği ve buna rağmen işlem yaptığı durumlarda da, yetkisiz temsil söz konusu olacaktır. Ancak temsilci yetkisinin sona erdiğini bilmiyorsa ve bilmesi de gerekmiyorsa, yapılan hukuki işlem geçerliliğini koruyacağı için yetkisiz temsil söz konusu değildir²⁹. Yetkisiz temsilin söz konusu olması için, temsilcinin temsil yetkisinin sona erdiğini bilerek hukuki işlem yapması gerekir.

Temsil yetkisinin geri alınmış olmasına rağmen, temsilcinin temsil olunan adına hukuki işlem yapması durumunda da yetkisiz temsil ortaya çıkabilir. Ancak bu gibi durumlarda önem kazanan husus, temsil yetkisinin bir belge ile verilmesi durumunda, bu belgenin geri alınmasının ihmal edilmesi halinde (TBK. m. 44) ne olacaktır. Burada belgeyi geri almak için gereken yapılmamış olmasına karşın, temsil olunan

²⁵ Temsil yetkisinin geçersiz olması, temsil yetkisi verenin ehliyetsiz olması, temsil yetkisinin emredici hükümlere, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olması (TBK. m. 27) durumlarında ortaya çıkabilir.

²⁶ KOCAYUSUPFAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ARPACI, s. 720.

²⁷ REİSOĞLU, Safa, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 1.7.2012' de Yürürlüğe Giren Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış 25. Bası, İstanbul, 2014, s. 159.

²⁸ Bkz. BELGESAY, Mustafa Reşit, **Hukuki Muamelelerde Temsil**, İstanbul, 1941, s. 133; AK-YOL, s. 452-453.

²⁹ AKYOL, s. 454.

temsil yetkisini sona erdirdiği için, ortada yine bir yetkisiz temsil söz konusu olacaktır. Ancak burada yetki belgesini geri almakta ihmali olan temsil olunan ya da halefleri, iyiniyetli üçüncü kişilere bir tazminat ödemekle yükümlü olacaklardır. Zira burada kusurlu sorumluluk söz konusudur ve bu sözleşme görüşmelerinden doğan bir sorumluluktur³⁰.

D. Alt temsilciye yetki veren ön temsilcinin yetkisiz olması

Alt temsil, temsilcinin sahip olduğu yetkiyi üçüncü bir kişiye devretmesidir. Devreden temsilciye ön temsilci, devralan üçüncü kişiye alt temsilci denir. Ön temsilci yetkisiz ise, alt temsilcinin yaptığı işlemlerde yetkisiz temsil söz konusu olacaktır³¹.

E. Birlikte temsil durumunda sadece bir temsilcinin işlem yapması

Birlikte temsil, temsil olunanın birden fazla temsilciye yetki vermiş olmasıdır. Temsilcilere birlikte hareket etme zorunluluğu yüklenmişse, temsilciler, hukuki işlemi birlikte yapmak zorundadırlar. Böyle bir durumda, eğer işlemi sadece bir temsilci yaparsa, yine yetkisiz temsil söz konusu olacaktır³².

F. Temsil yetkisinin kötüye kullanılması

Temsilci, temsil yetkisini TMK. m. 2 de düzenlenen dürüstlük kuralına uygun kullanmalıdır. Temsil yetkisinin kötüye kullanılması durumunda temsilci bundan sorumlu olacaktır. Ancak temsil yetkisi kötüye kullanılarak yapılan hukuki işlemin yetkisiz temsil sayılması için, hukuki işlemin diğer tarafı olan üçüncü kişinin yetkinin kötüye kullanıldığını biliyor ya da bilmesi gerekiyor olması gerekir³³. Temsil yetkisinin kötüye kullanılmasında çoğu zaman temsilci ile üçüncü kişi hileli davranışlarla temsil olunanı sözleşmeye bağlamak isterler. Bu durumda temsilciyi yetkisiz sayarak, temsil olunanı korumak gerekir³⁴.

³⁰ EREN, s. 448; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 721.

³¹ İNCEOĞLU, s. 96; AKYOL, s. 456.

³² EREN, s. 443.

³³ Üçüncü kişi iyiniyetliyse, yani temsil yetkisinin kötüye kullanıldığını bilmiyorsa, temsil olunan sözleşme ile bağlı olmalıdır (TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 243).

³⁴ TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 243. Detaylı bilgi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 750-771.

YETKİSİZ TEMSİL SORUMLULUĞUNUN ŞARTLARI

I. Genel Olarak

Yetkisiz temsil, TBK. m. 46-47' de (BK. m. 38-39) düzenlenmiştir. TBK. m. 46/f. I 'e göre: “Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar”. TBK. m. 47/f. II.c. I ise şu şekildedir: “Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir”. Bu iki madde incelendiğinde, yetkisiz temsilcinin sorumlu olması için aşağıdaki şartların gerçekleşmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

II. Temsil Olunan Adına Bir Hukuki İşlem Yapılmış Olması

Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu için ilk şart, temsilcinin temsil olunan adına üçüncü bir kişi ile bir hukuki işlem yapmasıdır. Yetkisiz temsilci temsil olunan adına işlem yaptığını belirtmeli ya da durumun gereğinden anlaşılmalıdır. Zira başka biri ya da kendi adına işlem yapması durumunda yetkisiz temsil söz konusu olmayacaktır³⁵.

Var olmayan bir kişi adına hukuki işlem yapıldığında ise, yetkisiz temsilcinin sorumluluğu hükümleri kıyasen uygulanmalıdır³⁶.

III. Temsil Yetkisi Olmadan Hukuki İşlemin Yapılması

Temsilci tarafından yapılan hukuki işlem, geçerli bir temsil yetkisine dayanmalıdır. Ayrıca yapılacak hukuki işlem, temsil yetkisinin kullanılmasına uygun bir işlem olmalıdır. Hukuk düzenince temsilci kullanmanın yasak olduğu işlemlerde³⁷ temsilci kullanılmış ve temsilci yetkisiz ise, artık yetkisiz temsil değil, haksız fiil sorumluluğuna gitmek gerekecektir³⁸.

IV. Yapılan Hukuki İşlem Başka Bir Nedenle Geçersiz Olmamalı

Yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuki işlem yetkisizlik dışında bir nedenle geçersiz olmamalıdır³⁹. Şayet, böyle bir durum söz konusu olursa, temsil yetkisinin olmaması ve hukuki işlemin geçersizliği arasındaki illiyet bağı kalkacağından yetkisiz temsil söz konusu olmayacaktır⁴⁰.

³⁵ ESENER, Turhan, **Borçlar Hukuku I Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği**, Ankara, 1969, s. 276.

³⁶ SUNGURBEY, s. 25.

³⁷ Kişiyne sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması ve hukuka ahlaka aykırı işlemlerin yapılmasında temsil kabul edilemez (TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 223-224).

³⁸ AKYOL, s. 528.

³⁹ ESENER, Turhan, **Türk İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Yetkisiz Temsil**, Ankara, 1963, s. 116.

⁴⁰ AKYOL, s. 520.

V. Temsil Olunanın Hukuki İşleme Onay Vermemesi

Yetkisiz temsilcinin, üçüncü kişi ile yapmış olduğu hukuki işlem askıda geçersizdir. Temsil olunan, bu işleme onay verir ise işlem baştan itibaren geçerli bir hale gelir. Böyle bir durumda kural olarak artık yetkisiz temsilcinin sorumluluğuna gidilemez⁴¹.

VI. Üçüncü Kişinin Zarara Uğraması

Üçüncü kişi hukuki işlemin geçersiz olmasından dolayı bir zarara uğrarsa, yetkisiz temsilci onu tazmin etmek zorundadır (TBK. m. 47/f. I). Burada hükme bağlanan tazmin, menfi zararın tazminidir⁴².

VII. Yetkisiz Temsilcinin Kusurunun Aranmaması

Menfi zarara ilişkin tazminin talep edilebilmesi için, yetkisiz temsilcinin kusurlu olması şart değildir. Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu bir kusursuz sorumluluk çeşididir⁴³. Kusur, tazminatın belirlenmesinde rol oynar. Ancak kusursuz sorumluluk sadece menfi zararlar içindir. Eğer yetkisiz temsilci kusurlu ise ve hakkaniyette gerekiyorsa, hukuki işlemin geçersiz olmasından doğan zararlardan başka zararları da tazmin etmek durumunda kalacaktır⁴⁴. Yetkisiz temsilci, sözleşmeyi yaptığı sırada temsil yetkisinin olmadığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa kusurlu sayılacaktır⁴⁵.

YETKİSİZ TEMSİLİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

I. Hukuki İşlemin Askıda Kalması

Yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuki işlem kurulmuş olmakla beraber, ne temsilcinin⁴⁶ ne de temsil olunanın hukuk alanında hüküm ve sonuç doğurur⁴⁷. Hukuki işlemin tarafları ne alacaklı ne de borçlu sıfatına sahiptir. Hukuki işlem kurulmuş olmasına rağmen askıda geçersizdir. Ancak bu geçersizlik kesin değildir. Hukuki iş-

⁴¹ KILIÇOĞLU, s. 245. Detaylı bilgi için bkz. 3. Bölüm/III/A.

⁴² Eren, s.458; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/ SEROZAN/ARPACI, s. 734.

⁴³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/ SEROZAN/ARPACI, s. 734.

⁴⁴ EREN, s. 458.

⁴⁵ EREN, s. 458

⁴⁶ Yetkisiz temsilcinin hukuki işlemle bağlı olacağı konusunda TTK. m. 678' de hüküm yer almaktadır. Böylece TTK. m. 678, Türk Borçlar Kanunu'nun yetkisiz temsil ile ilgili hükümlerine önemli bir istisna getirmiştir (ESENER, **Yetkisiz Temsil**, s. 134; ACAR, Serdar, Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S. 2, 2006, s. 28). TTK. m. 678 hükmü şu şekildedir: "Temsile yetkili olmadığı hâlde bir kişinin temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imzasını koyan kişi, o poliçeden dolayı bizzat sorumludur; bu poliçeyi ödediği takdirde, temsil olunduğu kabul edilen kişinin haiz olabileceği haklara sahip olur. Yetkisini aşan temsilci için de hüküm böyledir".

⁴⁷ Üçüncü kişinin iyiniyetli olması, işlemi temsil olunan ya da yetkisiz temsilci açısından geçerli hale getirmez (TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 265-266.).

lem askı durumundadır⁴⁸ ve askı durumu süresince hukuki işlemin karşı tarafı olan üçüncü kişi, hukuki işlem ile bağlıdır⁴⁹. Temsil olunanın hukuki işlemin kendisi için de geçerli olması için işleme onay vermesi gerekir.⁵⁰ Hukuki işleme onay verilirse, işlem baştan itibaren geçerli olur. Hukuki işleme onay verilmezse, temsil yetkisi olmadan yapılan bu işlem baştan itibaren geçersiz olur. Hâkim bu durumu re'sen göz önünde tutmalıdır⁵¹.

Hukuki işlem askı aşamasındayken değinilmesi gereken önemli bir husus vardır: Üçüncü kişi, hukuki işleme temsil olunan tarafından onay gelene kadar, irade sakatlığına dayanarak işlemi iptal edebilir mi? Türk/İsviçre hukukunda askı aşamasında üçüncü kişi hukuki işlem ile bağlı olduğundan TBK. m. 39' a dayanarak iptal isteyebileceğini kabul etmek gerekir⁵².

A. Onay

Onay, yetkisiz temsilcinin bir üçüncü kişi ile yaptığı hukuki işlemin, temsil olunan tarafından tasvip edilerek, hukuki işlemi canlandırma işlemidir⁵³.

Temsil olunan onay verip vermemekte serbesttir⁵⁴.

Yetkisiz temsilci ya da üçüncü kişi temsil olunandan onay vermesini isteyebilir. Temsil olunan herhangi bir talebi beklemeden kendisi de onay verebilir. Üçüncü kişi, temsil olunana belli bir süre vererek işlemi onamasını isteyebilir. Bu süre içinde işlem onanmazsa, üçüncü kişi hukuki işlem ile bağlı olmaktan kurtulur (TBK. m. 46/II). Üçüncü kişi herhangi bir süre vermezse, temsil olunan, dürüstlük kuralı gereği uygun sayılacak bir sürede⁵⁵ cevap vermelidir (TMK. m. 2) ⁵⁶.

⁴⁸ Türk hukukunda bu durum TMK. m. 451'de düzenlenmiş olan sınırlı ehliyetsizin, yasal temsilcisinin onayını almadan yaptığı bir hukuki işlemdeki duruma benzemektedir. Her iki hukuki işlemin de onaylanıp onaylanmadığı belli olana kadar, üçüncü kişi sözleşme ile bağlı kalacaktır (SUNGURBEY, s. 44).

⁴⁹ Üçüncü kişinin hukuki işlem ile bağlılığı, Türk/İsviçre Hukuku açısından. Alman hukukunda ise, üçüncü kişiye sözleşmeden dönme hakkı tanınmaktadır (EREN, s. 457; ESENER, **Yetkisiz Temsil**, s. 125).

⁵⁰ REİSOĞLU, s. 159; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 721; ESENER, **Borçlar Hukuku.**, s. 278.

⁵¹ EREN, s.457

⁵² AKYOL, s. 467. Ayrıntılı bilgi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/ SEROZAN/ ARPACI, s. 728-733.

⁵³ AKYOL, s. 462.

⁵⁴ Ancak bazı durumlarda temsil olunanın onay verme yükümü olduğundan bahsedilebilir. Buna örnek olarak, temsil olunanın ihmali sebebiyle yetkisiz temsilcinin sözleşme kurması ya da gerçek vekâletsiz iş görme verilebilir. Detaylı bilgi için bkz. BELGESAY, s. 136; AKYOL, s. 493-496.

⁵⁵ Uygun süre belirlenirken dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır: somut olayın özellikleri, temsil olunan bakımından sürenin yeterli olması, işlem niteliğine uygun olması, dürüstlük kuralı ve güven ilkesine uygun olması. Detaylı bilgi için bkz. AKYOL, s. 475 vd.

⁵⁶ Alman hukukunda bu süre iki hafta olarak belirlenmiştir(BELGESAY, s. 137).

Temsil olunan, süre verilse de verilmese de, kendisinden onay istendiğinde sesiz kalıyorsa, bunu onaylamama olarak anlamamız gerekir⁵⁷. Ancak bazı durumlarda dürüstlük kuralı gereği, susmayı onay verme olarak anlamak gerekebilir. Bunu her olaya göre değerlendirmek gerekecektir⁵⁸. Örneğin, temsilci temsil yetkisini çok önemsiz bir miktar aşmışsa ya da temsil olan daha önce benzer bir konuda onay vermişse⁵⁹, susmayı onay olarak anlayabiliriz.

Şunu belirtmek gerekir ki, temsil olunan taraf birden fazla ise, onay talebi hep sine birden yapılmalı ve hepsi birlikte aynı yönde cevap vermelidir⁶⁰.

Onay temsilcinin yapmış olduğu işlemi tamamen kapsamalıdır. Kısmi onama kural olarak geçersizdir⁶¹. Ancak hukuki işlemin amacına uygun ve edimleri bölünebiliyorsa kısmi onamayı kabul etmek gerekir⁶².

B. Onayın şekli

Onay, tek taraflı, varması gerekli, hukuki işlem benzeri bir işlemdir. Herhangi bir şekle bağlı olmadığı gibi, açık veya zımnî irade⁶³ beyanı ile verilebilir. Temsil olunan, onay verdiğini yetkisiz temsilciye veya üçüncü kişiye bildirir⁶⁴. Ancak temsil olunanın onay verme işini bizzat yapması şart değildir. Yetkili temsilcisi de onay verebilir⁶⁵.

Onay açıklaması tek taraflı, şarta bağlanamayan, kurucu yenilik doğrucu bir hak olduğundan⁶⁶ geri alınması da mümkün değildir⁶⁷.

⁵⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPAÇI, s. 722.

⁵⁸ AKYOL, s. 485; OĞUZTÜRK(KALKAN), Burcu, **Güven Sorumluluğu**, İstanbul, 2008, s. 134. Ayrıntılı bilgi için bkz. SUNGURBEY, s. 60-68.

⁵⁹ Yargıtay bir kararında “Yetkisiz temsilcinin düzenlediği başka çekleri temsil edilen benimseyip ödediğine göre, dava konusu çekten sorumlu tutmak gerekir” diyerek susmayı onay olarak kabul etmiştir. İlgili karar için bkz. **Y19HD.**, 30/11/1993, 9367 E./8158 K. (UYGUR, Turgut, **Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku**, C. I, Ankara, 2003, s. 1239-1240).

⁶⁰ AKYOL, s. 475.

⁶¹ ANTALYA, s. 402.

⁶² AKYOL, s. 468.

⁶³ Yargıtay bir kararında, bir hukuki işleme 14 yıl sonra iptal davası açılmasını durumunda yapılan işleme 14 yıl karşı koymama durumunu, yetkisiz temsille yapılan işleme onay saymıştır (**Y1HD.**, 04/06/1985, 5206 E./7255 K.). İlgili karar için bkz. UYGUR, s. 1231-1232.

⁶⁴ REİSOĞLU, s. 160; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 269.

⁶⁵ BELGESAY, s. 135. Ancak bu durumda yetkisiz temsilcinin, işlem askıdayken temsil yetkisi kazanması durumunda, kendisinin daha önceden yapmış olduğu işleme onay verip veremeyeceği problemi karşımıza çıkar. Alman hukukunda bu mümkün iken İsviçre hukukunda tartışmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/ SEROZAN/ARPAÇI, s. 726-728.

⁶⁶ Onayın yenilik doğun bir hak olduğuna ilişkin Yargıtay kararı için bkz. **Y15HD.**, 27/04/1979, 624 E./995 K.(SUNGURBEY, s. 51-52).

⁶⁷ BELGESAY, s. 135; ESENER, **Borçlar Hukuku**, s. 280; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 267.

C. Onayın Hükümü

Temsil olunan hukuki işleme onay verirse, artık yetkisiz temsil söz konusu olmayacaktır. Böylece temsilci de kural olarak sorumluluktan kurtulacaktır. Artık temsil hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Onay ile hukuki işlem baştan itibaren geçerli hala gelecek ve tarafları bağlayacaktır⁶⁸. Ancak taraflar isterlerse hukuki işlemin onay tarihinden itibaren hüküm doğuracağını da kararlaştırabilirler⁶⁹.

Hukuki işleme onay verilmezse, işlem artık kesin olarak geçersiz olacak ve üçüncü kişi de hukuki işlem ile bağlı olmaktan kurtulacaktır. Ancak bu durumda TBK. m. 47 gereği yetkisiz temsilcinin sorumluluğuna gitmek mümkün olacaktır⁷⁰.

Son olarak şunu belirtmek gerekir, bu hukuki işleme dayanarak taraflar hak etkisizleşmiş olabilir. Onay verilmemesi durumunda bu hakların iadesi gerekir. Mülkiyet geçmemişse istihkak, geçmiş ise sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulama alanı bulacaktır⁷¹(TBK. m. 47/f. III).

II. Yetkisiz Temsil Açısından Culpa In Contrahendo Sorumluluğu

A. Genel Olarak Culpa In Contrahendo

Culpa in contrahendo, sözleşme görüşmelerindeki kusurlu davranış demektir⁷². Roma hukukundan günümüze kadar, sözleşmenin geçerliğine güvenden doğan zararın tazmin edilmesi gerektiği düşüncesi hâkimdir⁷³. Bunun sonucu olarak da culpa in contrahendo sorumluluğu ortaya çıkmıştır. Temeli dürüstlük kuralına dayanır. Tarafların sözleşmenin kurulması sırasında, güven ilişkisine dayanan özen gösterme, aydınlatma ve koruma yükümlülükleri⁷⁴ vardır. Taraflar bu yükümlülüklerini kusurlu davranışlarıyla ihlal ederek karşı tarafa zarar verirlerse, bu zarardan dolayı sorumlu

⁶⁸ VON TUHR/PETER, s. 401. Bu konudaki Yargıtay kararı için bkz. **Y15HD.**, 23/03/1990, 94 E./1337 K. (UYGUR, s. 1241-1243).

⁶⁹ OĞUZMAN/ÖZ, s. 249; BERKİ, s. 31.

⁷⁰ REİSOĞLU, s. 160; ANTALYA, s. 403.

⁷¹ OĞUZMAN/ÖZ, s. 251; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ARPACI, s. 750; ANTALYA, s. 406.

⁷² Culpa in contrahendo kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ANTALYA, s. 132 vd.; BAYGIN, Cem, Culpa In Contrahendo Sorumluluğu ve Amerikan Hukukundaki Uygulaması, **EÜ-HFD.**, C. IV., S. 1-2, s. 345-347.

⁷³ Ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRCİOĞLU, Huriye Reyhan, **Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk(Culpa In Contrahendo Sorumluluğu)**, Ankara, 2009, s. 54 vd..

⁷⁴ Ancak şunu belirtmek gerekir ki, koruma yükümlülükler, sadece sözleşmenin taraflarına karşı değil, sözleşme görüşmelerinden etkilenme durumu söz konusu olan üçüncü kişilere karşı da söz konusu olmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRCİOĞLU, s. 155-161.

olurlar. Culpa in contrahendo sorumluluğu, sözleşmenin kurulup kurulmamasından ya da geçerli olup olmamasından bağımsızdır⁷⁵.

Culpa in contrahendo sorumluluğunun hukuki niteliği doktrinde oldukça tartışmalıdır. Ancak günümüzde hâkim olan görüş, culpa in contrahendo sorumluluğunu, temelinde dürüstlük kuralının yer aldığı, edim yükümlülüğü içermeyen kanundan doğan bir borç ilişkisi olarak görmektedir⁷⁶.

Taraflar bir sözleşme kurmak amacıyla bir araya gelerek, aralarında özel bir bağ oluşturmaktadır. Bu bağ, bir hukuki işlem yapmaya yönelik olduğundan, taraflar arasında işlemsel temasa dönüşmektedir⁷⁷. Bunun sonucunda taraflar, hukuki işlemin kurulacağına, birbirlerinin hukuki işlem alanlarına saygı duyulacağına güven duymaktadırlar. Bu güven duygusunun boşa çıkmasına kusuru ile neden olan taraf, karşı tarafın uğramış olduğu zararları tazmin ile yükümlü olacaktır. Burada zarara uğrayan kişinin, boşa çıkan güveni, sözleşmeden doğan güven kadar yoğun olmamakla beraber haksız fiilde söz konusu olan genel ve soyut güvenin de üstündedir. Bu nedenle, hâkim görüşe göre, culpa in contrahendo sorumluluğuna, sözleşme sorumluluğu hükümleri kıyasen uygulanacaktır⁷⁸. Buna göre, culpa in contrahendo halinde TBK m.112 vd. düzenlenen sözleşmeye aykırılık hükümleri kıyasen uygulama alanı bulacaktır.

Culpa in contrahendo sorumluluğunun hukuki sonucu daima tazminat ödeme yükümlülüğüdür⁷⁹. Tazmin edilmesi gereken zarar, maddi zarardır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, manevi zararların, TBK. m. 56' a göre talep edilmesinde bir engel yoktur⁸⁰.

Kural olarak tazmin edilecek zarar menfi zarardır. İstisnai olarak müspet zararın tazmini de gerekebilir⁸¹. Culpa in contrahendo sorumluluğunun menfi zararın tazminini gerektirmesinin nedeni, burada güvenin boşa çıkması nedeniyle bir zararın

⁷⁵ ERGÜNE, Mehmet Serkan, Culpa In Contrahendo Sorumluluğunda Olumlu Zararın Tazmini, **Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan**, C. I, İstanbul, 2010, s. 909-911.

⁷⁶ Detaylı bilgi için bkz. DEMİRCİOĞLU, s. 77-175, OĞUZTÜRK, s. 97-112, KIRCA, Çiğdem, **Bilgi Vermeden Dolayı Üçüncü Kişiye Karşı Sorumluluk**, Ankara, 2004, s. 39-134.

⁷⁷ KIRCA, Çiğdem, s. 170.

⁷⁸ KARAHASAN, M. Reşit, **Sorumluluk Hukuku Sözleşmeden Doğan Sorumluluk**, Genişletilmiş 6. Baskı, İstanbul, 2003, s. 235; REİSOĞLU, s. 160, dn. 28; DEMİRCİOĞLU, s. 162 vd.. Ayrıca OĞUZMAN/ÖZ, s. 251, dn. 727' de geçen yazarlar; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 1311.i Sözleşmeden doğan sorumluluk hakkında detaylı bilgi için bkz. KARAHASAN, s. 243-567.

⁷⁹ OĞUZTÜRK, s. 150.

⁸⁰ ERGÜNE, s. 913.

⁸¹ Müspet zararın tazmini ancak hakkaniyetin gerektirdiği durumlarda ortaya çıkar(BAYGIN, s. 364). Ayrıntılı bilgi için bkz. SUNGURBEY, s. 103-112.

meydana gelmesidir. Yetkisiz temsilcinin sorumluluğunu düzenleyen TBK. m. 47 bunu açıkça ortaya koyan hükümlerden biridir⁸².

Alman Medeni Kanunu culpa in contrahendo sorumluluğunu genel bir madde (BGB) §311 düzenlemektedir. Ancak Türk/İsviçre Hukukunda culpa in contrahendo sorumluluğu bazı özel hükümlerde yer almaktadır. Bunlardan biri de yetkisiz temsilin düzenlendiği TBK. m. 47’dir⁸³.

B. Yetkisiz Temsilcinin Culpa In Contrahendo Sorumluluğu

Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu, kanunda düzenlenen üçüncü kişinin sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluğudur⁸⁴. TBK. m. 47’de düzenlenmiştir.

Kural olarak culpa in contrahendo sorumluluğunda, sorumlu olan kişi kusuru ile zarara sebebiyet veren görüşmenin tarafı ya da onun koruma sahası içinde olan üçüncü bir kişidir. Bu kuralın istisnalarından uygulamada en çok rastlanılanı ise, hukuki işlem görüşmeleri bakımından üçüncü kişi olan yetkisiz temsilcidir⁸⁵.

Yetkisiz temsilci, üçüncü kişi ile işlemsel bir temas içine girerek yetkisi olmayan bir hukuki işlem yapmaktadır. Yetkisiz temsilci, temsil yetkisinin varlığına ve yapılan hukuki işlemin geçerli olarak hüküm ve sonuç doğuracağına dair karşı tarafta haklı bir güven uyandırmaktadır. Bu güvenin boşa çıkması durumunda yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo sorumluluğuna gidilecektir⁸⁶.

Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu TBK. m. 47 de düzenlenmiştir. Madde metni şu şekildedir: “(1) *Temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir. Ancak, yetkisiz temsilci, işlemin yapıldığı sırada karşı tarafın, kendisinin yetkisiz olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse, kendisinden zararın giderilmesi istenemez.* (2) *Hakkaniyet gerektiriyorsa, kusurlu yetkisiz temsilciden diğer zararların giderilmesi de istenebilir.* (3) *Sebepsiz zenginleşmeden doğan haklar saklıdır*”. Madde metnini incelediğimizde yetkisiz temsilcinin sorumluluğunun bir kusursuz sorumluluk olduğunu görüyoruz. Buradan anlamaktayız ki, yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo sorumluluğu, diğer culpa in contrahendo sorumluluklarından farklıdır. Zira culpa in contrahendo sorumluluğu, sözleşme görüşmelerindeki kusurlu davranışlardan doğan bir sorumluluktur. Ancak yetkisiz temsilcinin kusursuz sorumluluğu

⁸² Ayrıntılı bilgi için bkz. BAYGIN, s. 362; ERGUNE, s. 915- 922; YALMAN, Süleyman, **Türk-İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk**, Ankara, 2006, s. 122-133.

⁸³ OĞUZTÜRK, s. 135 vd.; BAYGIN, s. 359.

⁸⁴ YALMAN, s. 44; ESENER, **Yetkisiz Temsil**, s. 133-134.

⁸⁵ DEMİRCİOĞLU, s. 261. Detaylı bilgi için bkz. OĞUZTÜRK, s. 211-214.

⁸⁶ OĞUZTÜRK, s. 117; DEMİRCİOĞLU, s. 209.

sadece işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi için söz konusudur. TBK. m. 47/f. II' e göre, hakkaniyet gerektiriyorsa ve yetkisiz temsilci kusurluysa diğer zararlar da istenebilecektir. Diğer zararların üst sınırı müspet zararın tamamıdır⁸⁷.

Sözleşmenin karşı tarafı üçüncü kişinin, temsilcisinin yetkisiz olması sonucunda zarara uğraması, bir mutlak hakkın ihlâlinden değil, sözleşmenin geçerli bir şekilde kurulmasına yönelik menfaatinin ihlâlinden doğmaktadır. Bu bir saf malvarlığı zararıdır. Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu bu zararı tazmin etmeyi içerir.

C. Temsil Olunanın Culpa In Contrahendo Sorumluluğu

Temsil olunanın culpa in contrahendo sorumluluğunun söz konusu olması için, temsil olunan yetkisiz temsilcinin işlem yapmasına kusuru ile sebep olması gerekir. Ayrıca temsil olunan hukuki işleme onay vermeyerek, sözleşmeyi geçersiz kılmalıdır. Bu durumda üçüncü kişi, menfi zararını culpa in contrahendo sorumluluğuna dayanarak temsil olunanın talep edebilir⁸⁸. Ancak temsil olunan, geçerli bir temsil yetkisi olduğu hususunda üçüncü kişilerde belirli bir kanaatin doğumuna yol açan bir hukukî görünüş yaratmışsa, hakkaniyet gerekiyorsa bu görünüme güven korunmalı ve hukuki işlem geçerli sayılmalıdır⁸⁹.

Yetkisiz temsilci yardımcı kişi konumundaysa, temsil olunan, yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluğun düzenlendiği TBK. m. 116 hükmü dolayısıyla da sorumlu tutulabilir⁹⁰.

Hem yetkisiz temsilci hem de temsil olunanın sorumluluğuna gidildiği durumlarda, müteselsil sorumluluk hükümleri uygulama alanı bulur⁹¹.

III. Tazminat İstemi

Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu bir tazminat sorumluluğudur⁹². Ancak bunu temsil olunanın hukuki işleme onay verip vermemesine göre incelemek gerekir.

⁸⁷ OĞUZMAN/ÖZ, s. 251; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 271; VON TUHR/PETER, s. 403; REİSOĞLU, s. 160.

⁸⁸ Bu sorumluluk kanunda düzenlenmemiş, ancak culpa in contrahendo sorumluluğunun esastan anlaşılmalıdır (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 745).

⁸⁹ TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 274.

⁹⁰ Ancak bu konuda iki farklı görüş vardır. Hâkim görüş, TBK. m. 116 hükmüne dayanılarak temsil olunanın tazminat talep edebileceği yönündedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ARPACI, s. 746-749.

⁹¹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 749; İNCEOĞLU, s. 507.

⁹² Alman hukukunda ise, temsil olunanın onay vermemesi halinde, üçüncü kişinin yetkisiz temsilciye karşı seçimlik hakkı vardır. Üçüncü kişi dilerse aynen ifayı isteyebileceği gibi, menfi zarar, şartları varsa müspet zarar tazmini talep edebilir. Ancak Türk/İsviçre hukukunda üçüncü kişinin seçimlik hakkı yoktur (KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ARPACI, s. 738). Ancak doktrinde bazı yazarlar yetkisiz temsilcinin aynen ifaya mahkûm edilebileceği görüşündedirler. Bu yazarlar için bkz. REİSOĞLU, s. 161 ve AKYOL, s. 540, dn 70' de adı geçen yazarlar.

A. Temsil Olunanın Onay Vermesi Halinde

Yetkisiz temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı hukuki işleme temsil olunan onay verirse, hukuki işlem askıda olmaktan kurtulup, geçerli hale gelir (TBK. m. 46/f. I). Bu durumda tazminat ödenip ödenmeyeceği kanunda yer almamaktadır. Zira hukuki işlem geçerli hale gelmiştir. Ancak hukuki işlem geçerli olsa bile, üçüncü kişi zarar görmüş olabilir. Eğer üçüncü kişi, hukuki işlem geçerli olana kadar geçen süre içinde zarar görmüşse, gecikme tazminatı talep edebilir. Bu tazminat, üçüncü kişinin kusurlu yetkisiz temsilciden culpa in contrahendo esasına dayanarak isteyebileceği bir tazminattır. Ancak üçüncü kişinin bu tazminatı talep edebilmesi için iyiniyetli olması yani temsilcinin yetkisiz olduğunu bilmiyor olması gerekir. Üçüncü kişi eğer ihmali sonucu yetkisizliği bilmiyorsa, yine tazminat talep edebilir ancak bu durumda tazminatta bir indirimle gidilir⁹³.

B. Temsil Olunanın Onay Vermemesi Halinde

TBK. m. 47/f. I' e göre, temsil olunan onay vermezse işlem geçersiz olacaktır. İşlemin geçersiz olmasından doğan zararlardan yetkisiz temsilci sorumlu tutulur. Yetkisiz temsilcinin sorumlu olduğu tazminat açısından kanun ikili bir ayırım yapmıştır. Buna göre, kural, yetkisiz temsilcinin kusuru aranmaksızın menfi zararlardan sorumlu olmasıdır. İstisna ise, yetkisiz temsilcinin kusuru olması ve hakkaniyetin gerektirmesi durumunda diğer zararlardan da (müspet zarar) sorumlu olmasıdır⁹⁴.

Kural menfi zararın ödenmesidir. Menfi zarar, geçerliliğine güvenilen hukuki işlemin geçersiz kalması nedeniyle oluşan zararlardır. Menfi zarar, hukuki işlemin kurulamaması veya geçersiz olması nedeniyle uğranılan kayıplar, yapılan masraflar ve kaçırılan fırsatlardan oluşur⁹⁵. Yetkisiz temsilci kusuru olmasa dahi, üçüncü kişinin menfi zararını tazmin edecektir⁹⁶. Bu sorumluluğun hukuki dayanağı, culpa in contrahendo ilkesidir. Ancak burada kusursuz sorumluluk hali söz konusu olduğu için culpa in contrahendo hükümleri kıyasen uygulanacaktır. Bu da sözleşmeden doğan sorumluluk hükümlerinin kıyasen uygulanması demektir⁹⁷.

İstisnai olarak, yetkisiz temsilcinin kusurlu olması ve hakkaniyetin gerektirmesi halinde hâkim daha yüksek bir tazminata hükmedebilir (TBK. m. 47/f. II). Yetkisiz temsilcinin kusurlu olması demek, yetkisiz olduğu biliyor ya da bilmesi gerekiyor olması demektir. Hakkaniyet ise, her somut olayın özelliğine göre, hâkim tarafından

⁹³ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ARPACI, s. 744. Ayrıntılı bilgi için bkz. AKYOL, s. 542-543.

⁹⁴ AKYOL, s. 536.

⁹⁵ ERGÜNE, s. 913. Ayrıntılı bilgi için bkz. YALMAN, s. 123-129.

⁹⁶ Menfi zararın kapsamı için bkz. SUNGURBEY, s. 146-148.

⁹⁷ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ARPACI, s. 734-735.

tespit edilecektir. Burada daha yüksek bir tazminattan kasıt, menfi zararı aşan ve üst sınırı müspet zarar olan miktardır. Bu hüküm, müspet zararın genelde menfi zarardan daha fazla olduğu esasına dayanılarak konulmuştur. Ancak bu şart değildir. Çoğu kez, müspet zarar, menfi zarardan fazladır fakat bu bir kural değildir. Somut olayda menfi zarar, müspet zarardan yüksek ise, tazminatta menfi zarar miktarı esas alınacaktır⁹⁸.

Yetkisiz temsilcinin tazminat ödemekle sorumlu olması için, üçüncü kişinin yetkisiz temsilcinin yetkisiz olduğunu bilmiyor ya da bilmesi gerekmiyor olmalıdır (TBK. m. 47/f. II/c. II). Zira üçüncü kişi kötünietliyse ve yetkisiz temsilci bunu kanıtlayabilirse tazminat ödemekten kurtulur⁹⁹.

IV. İspat Külfeti

Yetkisiz temsil konusunda genel ispat kuralı uygulama alanı bulur (TMK. m. 6). Buna göre, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.

Temsilci, yetkili olduğunun iddia ediyorsa bunu ispatlamalıdır. Eğer yetkili olduğunu ispat edemezse ve temsil olunan da hukuki işleme onay vermezse sorumluluktan kurtulamayacaktır¹⁰⁰. Ayrıca iyiniyet karinesinden dolayı üçüncü kişinin kötünietli olduğunun ispat yükümlülüğü de yetkisiz temsilciye aittir¹⁰¹.

Üçüncü kişi, temsilcinin yetkili olmadığını iddia ediyorsa ispatlamalıdır¹⁰². Temsilci yetkili olduğunu ispat ederse, üçüncü kişi yetkinin sona ermiş olduğunu veya temsil olunanın onay vermediğini iddia ediyorsa, bunu ispat etmelidir.

Üçüncü kişi, menfi zarardan daha fazla bir zararı olduğunu iddia ediyorsa, daha fazla zararı da ispat etmelidir. Ancak kusurun ispatı üçüncü kişiye düşmez. Zira yetkisiz temsilci aleyhine bir kusur karinesi vardır. Bunun nedeni culpa in contrahendo

⁹⁸ YALMAN, s. 131-132; ERGUNE, s. 917-920. Ancak, madde metnini yorumladığımızda, daha fazla zararın üst sınırının müspet zarar olduğu sonucuna varırız. Bu nedenle, menfi zarar, müspet zararı geçse bile, tazminatın üst sınırı müspet zarar olmalıdır. Bunun bir diğer nedeni de tazminatın bir zenginleşme aracı olarak kullanılmaması gerektiğidir. Bu konudaki görüş için bkz. SUNGURBEY, s. 177.

⁹⁹ REİSOĞLU, s. 161; KILIÇOĞLU, s. 247; AKYOL, s. 541-542. Ancak doktrinde, bu hükmün kusurlu temsilci açısından da uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. İsviçre Federal mahkemesi ve doktrini, bu hükmün kusurlu temsilciye uygulanmayacağını kabul etmektedir. Sorumluluk hukukunun temel ilkeleri ve hükmün konuluş amacı incelendiğinde, ihmali dolayısıyla kusurlu olan üçüncü kişi, kusurlu temsilciye oranla korunmalıdır. Tazminat talebini tamamen ortadan kaldırmak yerine indirimli bir tazminata hükmetmek daha doğru olacaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/ HATEMİ/ SEROZAN/ARPAÇI, s. 740-743.

¹⁰⁰ BELGESAY, s. 140.

¹⁰¹ KILIÇOĞLU, s. 247.

¹⁰² Y13HD., 17/06/1982, 3171 E./4525 K. (UYGUR, s. 1234).

sorumluluğuna, sözleşme sorumluluğu hükümlerinin uygulanacak olmasıdır. Buna göre, kusurun ispatı alacaklı konumunda olan üçüncü kişiye düşmemelidir. Zira TBK. m. 112' e göre, borçlu (yetkisiz temsilci) aleyhine bir kusur karinesi öngörülmektedir. Bu nedenle yetkisiz temsilci daha fazla zarardan sorumluluktan kurtulmak için kusursuz olduğunu kanıtlamalıdır¹⁰³.

V. Zamanaşımı

Culpa in contrahendo sorumluluğundan doğan tazminatın tabii olduğu zamanaşımı süresi, İsviçre Federal Mahkemesine göre, TBK. m. 72'de düzenlenen haksız fiil zamanaşımı süresi olan 2 ve 10 yıldır¹⁰⁴.

Ancak hâkim görüş, culpa in contrahendo sorumluluğuna, sözleşmeden doğan sorumluluk hükümlerinin kıyasen uygulanacağını kabul ettiğinden, zamanaşımı süresi TBK. m. 146' da düzenlenen 10 yıl olmalıdır. Alman hukukunda da uygulama bu yöndedir¹⁰⁵.

SONUÇ

Temsil, kişilerin hukuki işlem alanlarını genişleten, hukuki işlemin tarafları ile yapanlarının farklı olmasını sağlayan, günümüzde oldukça yaygın kullanılan bir kurumdur. Bu sebeple yetkisiz temsil durumuna da oldukça sık rastlanmaktadır. Bunun sonucu olarak da yetkisiz temsilcinin sorumluluğu önem kazanmaktadır.

Kural olarak başkası adına işlem yapan temsilcinin, hukuki işlem yapılırken temsil yetkisine sahip olması gerekir. Temsil yetkisi olmaksızın başkası ad ve hesabına işlem yapılması halinde yetkisiz temsil söz konusu olur. Yetkisiz temsil şu durumlarda ortaya çıkabilir: temsil yetkisinin hiç ya da geçerli bir şekilde verilmemiş olması, temsil yetkisinin sınırlarının aşılması, temsil yetkisinin sona ermesi veya geri alınmasına rağmen işlem yapılması, alt temsilciye yetki veren ön temsilcinin yetkisiz olması, birlikte temsil durumunda sadece bir temsilcinin işlem yapması ve temsil yetkisinin kötüye kullanılması.

Yetkisiz temsil sorumluluğunun ortaya çıkması için öncelikle temsilcinin üçüncü bir kişi ile hukuki işlem yapması gerekir. Bu hukuki işlemi temsil yetkisi olmadan ve temsil olunan adına yapmalıdır. Hukuki işlemin geçersizliği ile temsilcinin yetkisiz olması arasında illiyet bağı olmalıdır. Yapılan hukuki işlem başka bir nedenle geçersiz

¹⁰³ SUNGURBEY, s. 126. Ancak kusuru ispat yükümünü üçüncü kişiye yükleyen bir görüş de bulunmaktadır. Bu görüş için bkz. AKYOL, s. 553.

¹⁰⁴ OĞUZMAN/ÖZ, s. 251.

¹⁰⁵ AKYOL, s. 555; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 736; YALMAN, s. 133.

olursa bu illiyet bağı ortadan kalkacaktır. Ayrıca üçüncü kişinin zarara uğramış olması gerekir. Yetkisiz temsilcinin sorumluluğu için kural olarak kusur aranmaz.

Yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuki işlem kurulmuş olmakla beraber, ne temsilcinin ne de temsil olunanın hukuk alanında hüküm ve sonuç doğurur. Hukuki işlem askıda geçersizdir ve askı süresince sadece hukuki işlemin karşı tarafı olan üçüncü kişi, hukuki işlem ile bağlıdır. Temsil olunanın hukuki işlemin kendisi için de geçerli olması için işleme onay vermesi gerekir. Hukuki işleme onay verilirse, işlem baştan itibaren geçerli olur.

Yetkisiz temsilci, temsil yetkisinin varlığına ve yapılan hukuki işlemin geçerli olarak hüküm ve sonuç doğuracağına dair karşı tarafta haklı bir güven uyandırmaktadır. Bu güvenin boşa çıkması durumunda yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo sorumluluğuna gidilecektir. Bu sorumluluk, kanunda düzenlenen üçüncü şahsın sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluğudur (TBK. m. 47). Yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendodan doğan tazminat sorumluluğuna gidebilmek için, temsil olunanın bu hukuki işleme onay vermemiş olması gerekir. Zira temsil olunan onay vermiş ise, üçüncü kişi, sadece onay verilene kadarki gecikme için bir tazminat talep edebilir.

TBK. m. 47/f. I' e göre, temsil olunan onay vermezse işlem geçersiz olacak ve yetkisiz temsilcinin culpa in contrahendo sorumluluğuna gidilebilecektir. İşlemin geçersiz olmasından doğan zarar, menfi zarardır. Menfi zarar, bir hukuki işlemin kurulacağına veya geçerli olacağına ya da geçersizliğine rağmen ifa edilebileceğine dair kendisinde güven oluşturan kişinin malvarlığında, bu hukuki işlemin kurulmaması veya geçerli olmaması nedeniyle meydana gelen azalmadır. Yetkisiz temsilci, kusuru olmasa dahi bu menfi zararları ödemekle yükümlüdür. Hâkim görüşe göre, yetkisiz temsilcinin sorumluluğuna, sözleşmeden doğan sorumluluk hükümleri kıyasen uygulanacaktır.

TBK. m. 47/f. II' e göreyse, yetkisiz temsilcinin kusurlu olması ve hakkaniyetin gerektirmesi halinde daha yüksek bir tazminata hükmedilebilir. Hâkim görüşe göre, burada daha yüksek bir tazminattan anlaşılması gereken, menfi zararı aşan ve üst sınırı müspet zarar olan zararın tazminidir. Müspet zarar, ifanın gerçekleşmemesinden doğan zarardır. Menfi zarar, müspet zarardan yüksek olabilir. Menfi zarar, müspet zarardan fazla olsa dahi, müspet zarara hükmedilmelidir. Burada üst sınır olarak müspet zarar kabul edilmelidir.

Temsil olunanın culpa in contrahendo sorumluluğuna gidilebilmesi için yetkisiz temsilcinin işlem yapmasına kusuru ile sebep olması ve hukuki işleme onay vermeyerek sözleşmeyi geçersiz kılması gerekir. Bu şartlar gerçekleşince üçüncü kişi, menfi zararını culpa in contrahendo sorumluluğuna dayanarak temsil olunanın talep edebilir. Hem yetkisiz temsilci hem de temsil olunanın culpa in contrahendo

sorumluluğuna gidilmesi de mümkündür. Bu durumda temsil olunan ile yetkisiz temsilci müteselsil sorumlu olacaktır.

Yetkisiz temsil konusunda genel ispat kuralı uygulama alanı bulur. Buna göre, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür. Üçüncü kişi, temsilcinin yetkili olmadığını iddia ediyorsa ispatlamalı, temsilci de yetkili olduğunu iddia ediyorsa bunu ispatlamalıdır. Daha fazla zarar için yetkisiz temsilcinin kusur arandığı durumlarda, kusuru ispat konusunda, sözleşme sorumluluğu hükümleri uygulanacaktır. Buna göre, yetkisiz temsilci kusursuz olduğunun iddia ediyorsa bunu ispat ile yükümlüdür.

Culpa in contrahendo sorumluluğuna uygulanacak zamanaşımı süresi TBK. m. 146' da düzenlenen 10 yıldır.

KAYNAKÇA

- ACAR, Serdar, Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S. 2, 2006, s. 27-42.
- AKYOL, Şener, **Türk Medeni Hukukunda Temsil**, İstanbul, 2009.
- ANTALYA,O. Gökhan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.I, İstanbul, 2012.
- BAYGIN, Cem, Culpa In Contrahendo Sorumluluğu ve American Hukukundaki Uygulaması, **EÜHFD.**, C. IV., S. 1-2, s. 345-377. (http://hukuk.erzincan.edu.tr/dergi/makale/2000_1_18.pdf)
- BELGESAY, Mustafa Reşit:, **Hukuki Muamelelerde Temsil**, İstanbul, 1941.
- BERKİ, Şakir, Türk Borçlar Hukukunda Temsil, **BTHAE.**, C. VIII., S. I, Haziran, 1975, s. 15-32.
- DEMİRCİOğLU, Huriye Reyhan, **Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk(Culpa In Contrahendo Sorumluluğu)**, Ankara, 2009.
- EREN, Fikret, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 18. Baskı, İstanbul, 2015.
- ERGÜNE, Mehmet Serkan, Culpa In Contrahendo Sorumluluğunda Olumlu Zararın Tazimini, **Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan**, C. I, İstanbul, 2010, s. 909-926.
- ESENER, Turhan, **Borçlar Hukuku I Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği**, Ankara, 1969. (Borçlar Hukuku)
- ESENER, Turhan, **Türk İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Yetkisiz Temsil**, Ankara, 1963.(Yetkisiz Temsil)
- GAUCH, Peter/SCHLUEP, Walter R., **Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Band I, 7.Auflage**, Zürich, 1998, N.1306.

- İNCEOĞLU, Murat, **Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil**, İstanbul, 2009.
- KARAHASAN, M. Reşit, **Sorumluluk Hukuku Sözleşmeden Doğan Sorumluluk**, Genişletilmiş 6. Bası, İstanbul, 2003.
- KILIÇOĞLU, M.Ahmet, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yeni Borçlar Kanunu' na Göre Hazırlanmış Genişletilmiş 16. Bası, Ankara, 2012.
- KIRCA, Çiğdem, **Bilgi Vermeden Dolayı Üçüncü Kişiyi Karşı Sorumluluk**, Ankara, 2004.
- KIRCA, İsmail, Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller, **AÜHFĐ.**, 1995, C. 44, S.1-4, s. 443-450.
- KOCAYUSUPPAŞAOĞLU, Necip/HATEMİ,Hüseyin/ SEROZAN, Rona/ARPACI, Abdülkadir, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler I. Cilt**, 2010 Tarihli 5. Bası' dan 6. Tıpkı Baskı, İstanbul, 2014.
- OĞUZMAN, M. Kemal/ Öz M. Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I**, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, İstanbul, 2014.
- OĞUZTÜRK(KALKAN), Burcu, **Güven Sorumluluğu**, İstanbul, 2008.
- REİSOĞLU, Safa, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 1.7.2012' de Yürürlüğe Giren Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış 25. Bası, İstanbul, 2014.
- SUNGURBEY, Ayfer Kutlu, **Yetkisiz Temsil Özellikle Culpa In Contrahendo ve Olumsuz Zarar**, İstanbul, 1988.
- UYGUR, Turgut, **Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku**, I. C., Ankara, 2003.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/ ALTOP, Atilla, **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Altıncı Bası, İstanbul, 1988.
- VON TUHR, Andreas/PETER, Hans, **Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts, Bd. I, 3. A.**, Zürich, 1979.
- YALMAN, Süleyman, **Türk-İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk**, Ankara, 2006.
- YAVUZ, Cevdet, **Türk-İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil**, İstanbul, 1983.